

15. Ухвала Юр'ївського районного суду Дніпропетровської області від 05.10.2018 по справі № 198/641/18 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76941764>.
16. Ухвала Жовтневого районного суду м. Харкова від 21.07.2016 р. по справі № 639/9511/15-ц URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59089585>.
17. Ухвала Жовтневого районного суду м. Кривого Рогу від 06.03.2017 р. по справі № 212/705/17-ц URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65154850>.
18. Заочне рішення Борівського районного суду Харківської області від 12.06.2018 р. по справі № 614/320/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74654073>.
19. Заочне рішення Рахівського районного суду Закарпатської області від 30.10.2018 р. по справі № 305/1097/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77484162>.
20. Заочне рішення Дружківського міського суду Донецької області від 30.10.2018 р. по справі № 229/4076/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77482802>.
21. Ухвала Донецького апеляційного суду від 11.10.2018 р. по справі № 226/1867/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77067702>.
22. Ухвала Апеляційного суду Донецької області від 29.08.2018 р. по справі № 226/1867/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76110563>.
23. Постанова Апеляційного суду Черкаської області від 16.10.2018 р. по справі № 793/1700/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77134928>.
24. Рішення Кіровського районного суду міста Дніпропетровська від 01.06.2018 р. по справі № 203/4534/16-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74539481>.
25. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 02.03.2018 р. по справі № 344/14572/16-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72650769>.
26. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 24.04.2018 р. по справі № 206/6187/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73739751>.
27. Косолец А.А. Правовое регулирование электронного документооборота. Вестник МГУ. Сер. Право. 1997. № 4. С. 53.
28. Шишаева Е.Ю. Правовое регулирование использования электронного документа в предпринимательской деятельности: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. М., 2005. 226 с.
29. Постанова Апеляційного суду міста Києва від 06.06.2018 р. по справі № 755/22219/14ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74599000>.

УДК 347.9

НЕПРИПУСТИМІСТЬ ЗЛОВЖИВАННЯ ЦИВІЛЬНИМИ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЯК НОВЕЛА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

UNCERTAINTY OF CIVIL PROCESSUAL RIGHTS ABUSE AS A NOVEL OF CIVIL PROCESS

Ковтунович Т.О., студентка

Національний університет державної фіскальної служби України

Дяченко С.В., к.ю.н.,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Національний університет державної фіскальної служби України

Стаття присвячена новій категорії в цивільному процесі – «зловживання цивільними процесуальними правами», яку було введено разом із новою редакцією Цивільного процесуального кодексу. Проаналізовано чинні зміни, а також судову практику, що утворилася за період нововведень. Ця тема є актуальною, адже під час здійснення цивільного судочинства часто виникала потреба переносу судового засідання у зв'язку з цілеспрямованими діями сторін і суд не міг завадити цьому. Нововведення встановлюють відповідальність за такі порушення у вигляді відхилення позову, штрафу, дисциплінарної відповідальності, оплати судових витрат.

Ключові слова: зловживання, цивільний процес, нововведення.

Статья посвящена новой категории в гражданском процессе – «злоупотребление гражданскими процессуальными правами», которая была введена вместе с новой редакцией Гражданского процессуального кодекса. Проанализированы изменения в кодексе, а также судебная практика, сложившаяся за период нововведений. Данная тема является актуальной, поскольку мы сталкивались с необходимостью переноса судебного рассмотрения дела в связи с целенаправленными действиями других сторон и фактически суд никак этому помешать не мог. Нововведения улучшают ситуацию, наделяют суд правом применять к нарушителям меры ответственности в виде отклонения иска, штрафа, дисциплинарного наказания, оплаты судебных расходов.

Ключевые слова: злоупотребление, процессуальные права, нововведения, ответственность.

The article is devoted to the novel of civil process in Ukraine – abuse of civil procedure rights, which was added to the Civil Process code of Ukraine in 15 December 2017. The point is that it is a big step for Ukraine in making judiciary more lawful and quicker, especially mentioning that this novel should have been implemented much earlier because many of court proceedings were taking much more time that it should be caused by the absence of legal possibility for judges and parties to act properly. These changes and practice of their using by judges were analyzed in the article. The Civil Process code of Ukraine establishes some types of punishment for persons? Who abused these norms – deviation of issue, fine, disciplinary punishment, payment of judicial expenses, etc.

There are no a lot of judgments about this issue, but we can find out that fine is the most common method of punishment.

We can explore effectiveness of some amendments only through the practice and particular judgments in this sphere. Examples could give us information about some imperfections and gaps in the legislations. They can give us the conclusion that despite the year passing from applying mentioned changes judges don't actually want to use them, which can be observed by analyzing the court solutions, because on dozens of thousands of them, there are only a very few that matters the abuses of civil procedure rights.

Key words: abuse, civil process, civil processual rights, practice.

15 грудня 2017 року було внесено зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК), Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК) та інших нормативно-правових актів. Цю подію можна справедливо вважати якісно новим етапом розвитку українського судочинства у напрямі покращення доступу до правосуддя. Зміни та доповнення, внесені до ЦПК, були настільки масштабними, що фактично можна говорити про прийняття нового процесуального кодексу. І, звичайно, під час розгляду цих нововведень виникають питання щодо їх тлумачення. Зокрема, однією із найбільш обговорюваних новел ЦПК є закріплення в ст. 44 принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами та встановлення відповідальності за його порушення.

Метою статті є аналіз положень законодавства та судової практики з питань зловживання учасників цивільного процесу процесуальними правами, визначення проблемних питань у разі застосування заходів впливу до осіб, які недобросовісно користуються своїми правами.

Це питання є предметом жвавої наукової дискусії серед цивілістів, зокрема М.М. Агаркова, В.В. Комарова, Н.О. Чечиної, В.В. Бутнева, М.Й. Штефана, Н.В. Кузнецова, А.Г. Новікова, А.Н. Єрмакова, А.В. Юдіна, М.Л. Гальперіна та інших відомих вчених.

Законодавець коротко пояснює, що вважається зловживанням процесуальними правами: *це такі дії, що суперечать завданню цивільного судочинства* [1]. Однак таке визначення не є вичерпним, тому доречно звернутися до визначень науковців.

Так, вчений-цивіліст Е. Васьковський зазначає, що під зловживанням процесуальними правами варто розуміти *«недопустиме здійснення певного права, яке протидіє правильному, своєчасному розгляду справи та винесенню по ній рішення судом або призводить до несправедливого результату для іншої сторони»* [2].

Проте Н. О. Шебанова зазначає: *«<...> зловживання процесуальними правами часто отождолюється з практикою затягування процесу і розглядається як різновид дій чи поведінки сторони, що перешкоджає судовому розгляду»*. Серед видів зловживань процесуальними правами автор виділяє зловживання процедурою вирішення спору (яке включає «зловживання правом на позов» та «зловживання правом на захист») і зловживання окремими процесуальними правами [2].

Своєю чергою, А. Юдін під зловживанням процесуальними правами розуміє особливу форму громадянського процесуального правопорушення, тобто *«умисні недобросовісні дії учасників цивільного процесу, що супроводжуються порушенням умов здійснення суб'єктивних процесуальних прав і здійснені лише з видимістю реалізації таких прав, пов'язані з обманом щодо відомих обставин справи з метою обмеження можливості реалізації або порушення прав інших осіб, які беруть участь у справі, а також із метою перешкодження діяльності суду з правильного і своєчасного розгляду і вирішення цивільної справи, що тягнуть застосування заходів цивільного процесуального примусу»* [3, с. 56–58].

В.С. Петренко визначає зловживання процесуальними правами як *«здійснення цивільних прав виключно з наміром заподіяти шкоду іншій особі, дії в обхід закону, а також інше завідомо несумлінне здійснення цивільних прав»* [4].

До змін у ЦПК 15 грудня 2017 року ст. 27 передбачала добросовісне здійснення своїх процесуальних прав, а ч. 4 ст. 153 встановлювала запобіжний засіб для недопущення зловживання забезпеченням позову [5]. Тобто, фактично, про зловживання в цій редакції ЦПК взагалі не йшлося, що було причиною численних затягувань розгляду справи та інших зловживань. У ЦПК у редакції від 15 грудня 2018 року законодавець здійснив фактично перший вагомий крок з урегулювання зазначеного явища, додавши ст. 44, в якій закріпив поняття «зловживання процесуальними правами» і передбачив, які саме дії за конкретних

обставин можуть бути розцінені судом як зловживання (подання безпідставних позовів, подання кількох позовів до одного відповідача, з аналогічними даними, оскарження рішення, яке не підлягає оскарженню, заявлення безпідставного відводу, укладення мирової угоди, спрямоване на шкоду правам третіх осіб тощо) [1].

ЦПК передбачає санкції за такі порушення. Наприклад, ст. 148 ЦПК передбачає штраф за зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкодження судочинству. У разі, якщо вищезазначені порушення відбулися вперше, штраф накладається у розмірі до від 0,3 до 3 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (оскільки з 01.01.2018 р. прожитковий мінімум для працездатних осіб встановлено у розмірі 1 762 грн., сума штрафу становить від 528,6 грн. до 5 286 грн.), а у разі повторного чи неодноразового зловживання процесуальними правами суд може накласти штраф у сумі від 1 до 10 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Ще одним інструментом протидії зловживанню процесуальними правами може бути постановлення окремої ухвали щодо адвоката або прокурора із подальшим її надсиланням до органу, до повноважень якого належить призначення вказаних осіб до дисциплінарної відповідальності (ч.ч. 2, 6 ст. 262 ЦПК) тощо.

Таким чином, нині судді мають повноваження щодо застосування вказаних заходів із метою забезпечення ефективності захисту прав, свобод та інтересів учасників справи, а тому чинити перешкоди у здійсненні правосуддя та затягувати строки розгляду справи недобросовісним учасникам справи та їх представникам, безперечно, стало значно складніше.

Інколи лунають зауваження щодо непритаманності цивільному процесуальному праву інституту штрафу, проте, на нашу думку, з позиції принципу пропорційності перевагу необхідно надати публічному інтересу в забезпеченні ефективності судочинства, а не приватним інтересам особи, що допускає недобросовісну поведінку. З цієї точки зору вважаємо штраф ефективним засобом протидії процесуальним зловживанням, застосування якого, однак, має використовуватися суддею у кожному конкретному випадку з належним мотивуванням [6].

Ще одним видом відповідальності, який може бути застосований до порушника, згідно з ч. 9 ст. 141 ЦПК, є покладення на нього судових витрат повністю або частково, незалежно від результатів розгляду спору. Деякі науковці вказують, і можна справедливо погодитись із ними, що формулювання цієї статті потребує конкретизації, адже воно дає підстави вважати, що всі судові витрати можуть повністю покласти на певну сторону за фактично будь-яке (а редакція цієї статті передбачає таку змогу) зловживання процесуальними правами, що, своєю чергою, створює колізію з п. 12 ч. 3 ст. 2 ЦПК, в якій зазначено, що однією з основних засад цивільного судочинства є відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення [7].

Так, наприклад, ухвала від 25 січня 2018 р. по справі № 522/8178/17, в якій суд поклав сплачений судовий збір у повному обсязі на відповідача у зв'язку з поданням представником позивача заяви про залишення позову без розгляду через усунення відповідачем обставин, які були підставою для звернення позивача до суду, що суд, своєю чергою, сприйняв як неправильні дії відповідача та фактичне визнання ним позову [8], або рішення, якими судові витрати були покладені на позивачів у зв'язку з тим, що спір виник саме через їхні неправильні дії, при тому, що фактично був виграний [9; 10].

Є також інші зауваження, які заслуговують на увагу, зокрема той факт, що у вказаних статтях йдеться лише про дії, які можна розцінювати як зловживання процесуальними правами, хоча в практичній діяльності сторони

та інші учасники судового процесу можуть зловживати процесуальними правами і ухилитись від здійснення певних дій, тобто здійснювати зловживання у формі бездіяльності (наприклад, неявка у судове засідання, неподання доказів тощо). Наприклад, суд першої інстанції по справі № 456/3781/15-ц виніс ухвалу про стягнення з особи штрафу за неявку та повторну неявку в судове засідання з метою дачі пояснень по справі [11].

Юристи-практики дискутують щодо визначення зловживанням процесуальним правом подання безпідставного позову, подання позову, який має очевидно штучний характер, а також щодо подання завідомо безпідставного відводу. Так, з одного боку, такі норми можуть суперечити гарантованому ст. 55 Конституції праву на судовий захист [12] та ст. 6 Європейської конвенції з прав людини [13], яка визначає право на суд. Проте Європейський суд із прав людини, практика якого з огляду на вимоги ст. 17 Закону «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» є обов'язковою для застосування, у своїх рішеннях неодноразово зазначав, що «право на суд» та право на доступ не є абсолютними. Права можуть бути обмежені, але лише таким способом та такою мірою, що не порушують зміст цих прав (п. 59 рішення «Де Жуфр де ла Прадель проти Франції», п. 28 рішення «Станев проти Болгарії та ін.»). Тобто реалізація права на суд однією зі сторін спору має відбуватись таким чином, щоб не порушувати права іншої сторони.

Вчені-цивілісти вважають сумнівною санкцію, передбачену ч. 3 ст. 44 ЦПК, яка закріплює змогу суду залишити заяву, скаргу або клопотання без розгляду, у разі визнання їх зловживанням процесуальними правами. З позиції реалізації мети застосування відповідальності такі заходи не забезпечать превентивної або ж виховної функції. Не зовсім зрозумілим також є факт, що ст. 257 ЦПК передбачено чіткий перелік підстав повернення позову, серед яких немає пункту про повернення у зв'язку зі зловживанням процесуальним правами. Зокрема, Тернопільським Апеляційним судом 9 жовтня 2017 року було скасовано рішення Борщівського районного суду по справі № 594/287/18 про залишення позовної заяви без розгляду, винесене у зв'язку з наявністю зловживань процесуальними правами з боку позивача, що полягають у неодноразових, систематичних зверненнях представника позивача з клопотанням про призначення судово-почеркознавчої експертизи щодо документу, який не є предметом судового розгляду.

Визнавши зловживанням процесуальними правами неодноразові звернення представника позивача з клопотанням про призначення судово-почеркознавчої експертизи, суд на підставі ч. 3 ст. 44 ЦПК України в цьому разі вправі був залишити без розгляду або повернути позивачу відповідне клопотання, а не позовну заяву загалом.

Окрім цього, залишаючи позов без розгляду, суд першої інстанції не врахував положень ст. 257 ЦПК України, що передбачає вичерпний перелік підстав для залишення позову без розгляду, який розширеному тлумаченню не підлягає. Однак посилання суду на наявність хоча б однієї з таких підстав оскаржувана ухвала не містить.

При цьому, аналізуючи в системному взаємозв'язку положення ст.ст. 44 та 257 ЦПК України, треба дійти висновку, що не кожне зловживання процесуальними правами, навіть очевидне, тягне за собою залишення позову без розгляду [15].

У цивільному процесуальному кодексі також відсутнє тлумачення критеріїв визнання позову завідомо безпідставним або таким, що має очевидно штучний характер. Ці поняття є досить оціночними і суб'єктивними, що може призвести до зловживань із боку суддів. Також, аби визнати позов завідомо безпідставним або таким, що має очевидно штучний характер, суд має дослідити матеріали в сукупності та оцінити докази, а така можливість на стадії прийняття позовної заяви та відкриття провадження у справі у суду відсутня, оскільки суд здійснює оцінку доказів виключно в нарадчій кімнаті. Тому, яким чином це положення буде втілюватись в життя, не зрозуміло.

З огляду на вищевикладене, можна зробити наведені нижче **висновки**.

1. Під зловживанням цивільними процесуальними правами варто розуміти певні дії однієї зі сторін спору, що спрямовані на затягування строків розгляду справи, спричинення додаткових необов'язкових, з огляду на матеріали справи, витрати сторони, вчинення стороною позасудових дій, які фактично свідчать про визнання позовних вимог, та/або інших дій, що передбачені законом та/або є такими, що на розсуд суду мають на меті створення перешкод здійсненню належного судочинства у конкретному спорі, тим самим перешкоджаючи доступу сторони до правосуддя та реалізації права на справедливий суд.

2. Визначення на законодавчому рівні питань зловживання процесуальними правами є позитивним кроком на шляху удосконалення процесу судочинства, хоча і містить численні неузгодженості, адже раніше ці питання встановлювалися тільки на рівні роз'яснень судів вищих інстанцій, які не були обов'язковими для застосування. Тому така законодавча регламентація має забезпечити дисципліну учасників цивільного процесу, тобто добросовісне користування ними своїми правами та обов'язками, дотримання строків розгляду справи та права особи на своєчасний розгляд справи та відновлення порушеного права, а також надасть змогу суддям законно впливати на поведінку учасників судового процесу з метою зменшення створення перешкод у процесі розгляду справи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний процесуальний кодекс України в редакції станом на 06.11.2018 р.: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/print1509656727941672>.
2. Маруніч Г. «Затягування цивільного процесу» та «зловживання цивільними процесуальними правами»: співвідношення понять. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 9. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/09/4.pdf>.
3. Юдин А.В. Злоупотребление правами в гражданском судопроизводстве: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.15 «Гражданский процесс, арбитражный процесс». СПб., 2009. 537 с.
4. Петренко В.С. Механізми запобігання та протидії зловживанню процесуальними правами у цивільному судочинстві. Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії: матер. круглого столу (м. Одеса, 27 лист. 2015 р.) /уклад.: І.В. Андронов, Н.В. Волкова, Р.Ф. Гонгало; НУ ОЮА, Каф. цив. проц. Одеса: Фенікс, 2015. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4100/Petrenko.pdf?sequence=1>.
5. Цивільний процесуальний кодекс України в редакції до 15.12.2017 р.: Закон від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/ed20170803>.
6. Луспенік Д. Новелізація цивільного процесу позитивно вплинула на судову практику. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/124587-novelizatsiya-tsivilnogo-protsesu-pozitivno-vplivula-na-sudovu-praktiku>.
7. Колесников Б. Зловживання цивільними процесуальними правами: новела цивільного процесу. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 9.
8. Рішення суду загальної юрисдикції: ухвала у справі № 522/8178/17 від 17 січня 2018 р. / Приморський районний суд міста Одеси. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71782575>.
9. Рішення суду загальної юрисдикції: ухвала у справі № 671/384/18 від 12 квітня 2018 р. / Волочеський районний суд. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73364618>.

10. Рішення суду загальної юрисдикції: Рішення у справі № 398/14/18 від 13 квітня 2018 р. / Олександрійський міськрайонний суд Кіровоградської області. URL: <http://eyestr.court.gov.ua/Review/73353060>.
11. Рішення суду загальної юрисдикції : ухвала у справі № 456/3781/15-ц від 20 лютого 2018 р. / Апеляційного суду Львівської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72336366>.
12. Конституція України в редакції станом на 06.11.2018 р.: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 06.11.2018).
13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення 06.11.2018).
14. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від від 23.02.2006 р. № 3477-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення 06.11.2018).
15. Рішення суду загальної юрисдикції: ухвала у справі № 594/287/18/ Апеляційного суду Тернопільської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76374002>.

УДК 347.15

ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ЗАЧАТОЇ, АЛЕ ЩЕ НЕ НАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС

LEGAL PROVISIONS OF ANOTHER, ANOTHER UNDERTAKING UNDER THE LAW OF UKRAINE AND EU COUNTRIES

**Круглова О.О., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ**

**Котляров С.О., курсант
факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ**

Стаття присвячена визначенню правового статусу зачатої дитини. Авторами аналізуються сучасні підходи до питання реалізації природних прав ненародженої дитини на життя: надання їй статусу суб'єкта цивільних прав та наділення відповідною правосуб'єктністю, визнання її об'єктом – надання таким чином ембріону людини правового режиму речі або ж визнання зачатої дитини частиною материнського організму.

Ключові слова: ембріон, дитина, правовий статус ембріона, правоздатність, особливий об'єкт правового регулювання, репродуктивні права людини, конституційне право, цивільне право.

Статья посвящена определению правового статуса зачатого ребенка. Авторами анализируются современные подходы к вопросу реализации естественных прав нерожденного ребенка на жизнь: предоставление ему статуса субъекта гражданских прав и соответствующей правосубъектности, признание его объектом – закрепление, таким образом, за эмбрионом человека правового режима вещи, определение зачатого ребенка частью материнского организма.

Ключевые слова: эмбрион, ребенок, правовой статус эмбриона, правоспособность, особый объект правового регулирования, репродуктивные права человека, конституционное право, гражданское право.

The article is devoted to the definition of the legal status of the conceived child. The authors analyse modern approaches to the realization of the natural rights of the unborn child to life. The relevance of this study is that in the question of the legal status of the human embryo there is no proper legal regulation. Currently, there is no single point of view on the legal status of the embryo, neither among scholars, lawyers, nor in regulations of international and national legislation. The purpose of this study is the analysis of individual civil law issues determining the legal status of the human embryo, namely, granting him the status of a subject of civil rights, endowed with the appropriate legal personality, or object – thus consolidating the status of the subject in the embryo, or determining its part of the parent body, thereby giving the mother the right to dispose of the embryo at his own discretion.

There is a need to justify a modern approach to solving actual problems - the realization of the natural rights of the unborn child to life and the free disposal of his life in modern society. Solving this problem requires studying the place and role of the embryo in constitutional law. The basic freedoms, their breadth, reality, and guarantee must express not only the actual, but also the legal status of the embryo in society and in the world. Important for this will be the assessment and qualification of its main capabilities, as subjective, that is, personal, individual, which belongs not only to everyone but also to everyone, gives their owners real opportunities for appropriate actions, satisfaction of needs, use of various social benefits, so and those that depend on other entities within certain limits established by law.

Key words: embryo, child, embryonic legal status, legal capacity, special object of legal regulation, reproductive human rights, constitutional law, civil law.

Нині в законодавстві України відсутні положення, які б визначали момент, з якого починається захист права на життя зачатої дитини (ембріона) та передбачали б можливість набуття нею конституційних та цивільних прав. Постає потреба у формуванні сучасного підходу до вирішення актуальних проблем, що виникають у зв'язку з цим, – визначення порядку реалізації природних прав ненародженої дитини на життя і визначення суб'єктів розподілення її життям у сучасному суспільстві.

Актуальність цього напрямку дослідження зумовлена євроінтеграційними процесами, що відбуваються у нашій країні, яка прагне стати дійсно демократичною державою, що забезпечить гідний захист прав та інтересів своїм громадянам на рівні європейських стандартів. Одним із найважливіших прав людини, які потребують уваги та забезпечення, є право на життя. І найбільш вразливою та незахищеною істотою, яка може претендувати на такий захист, є зачата, але ще не народжена дитина (ембріон).